

Obznane

Uredništvo Suvremene lingvistike i u ovome broju nastavlja s rubrikom OBZNANE. Molimo stoga urednike i nakladnike što izdaju bilo kakve publikacije u svezi s jezikom da nam pošalju primjerke svojih izdanja. Nama će time olakšati obavještanje lingvističke javnosti o novinama na tržištu, a sebi proširiti krug kupaca.

Pozivamo na suradnju sve lingviste. Kada pročitate neku novu knjigu za koju vam se čini da bi mogla biti zanimljiva i nekom drugom, zapišite njezin naslov, ime autora, izdavača i broj stranica. Napišite nekoliko rečenica o njezinu sadržaju i značenju. Potpišite svoje ime i prezime i sve to pošaljite uredništvu Suvremene lingvistike. S malo napora učinili ste dobro i sebi i stručnjacima, a i samoj struci. U obzir dolaze sva izdanja objavljena u zadnje tri godine. Čekamo vaše priloge!

Časopisi:

Linguistic Inquiry 27:3

1996.

U časopisu su dvije opširnije rasprave *Antecedents and Blockers of Long-Distance Reflexives: The Case of Chinese Ziji* (P. Cole & C. Wang), te *VP-Internal Structure and Object Shift in Icelandic* (C. Collins & H. Thráinsson). U rubrici su *Remarks and Replies* prilozi *On Distinguishing A-Movements* (P. W. Culicover), *Cade Switching and the Complement/Adjunct Distinction* (S. Mahootian & B. Santorini), *A-Chain Formation and Economy of Derivation* (G. Müller & W. W. Sternfeld). U rubrici *Squibs and Discussion* tekstovi su J.-M. Authiera i L. Reed (*On the Canadian French Middle*) te J. Blevins (*Mokilese Reduplication*).

U radu P. Colea & C. Wanga preispituju se idiosinkratička svojstva kineskoga refleksiva *ziji* kada antecedent refleksiva slijedi pasivni morfem ili predglagolski označitelj objekta. Članak C. Collinsa i H. Thráinssona razmatra unutarnju funkcionalnu strukturu VP u vezi s redom riječi u konstrukcijama s partikulama u islandskome.

P. W. Culicover pokušava dokazati da je PUB (Principle of Unambiguous Binding), koji se temelji na pretpostavci da *wh*-pomicanje, topikalizacija i podizanje imaju različita odredišta, ili nepotrebno ili empirijski nepravilno načelo. U radu S. Mahootiana i B. Santorini odbijaju se univerzalna sintaktička ograničenja koja su Belazi, Rubin i Bolero (1994.) predložili za unutarrečeničnu promjenu koda. U radu G. Müllera i W. Sternfelda predložena je analiza *wh*-pomicanja u okviru PUB (Principle of Unambiguous Binding, koji su predložili Müller i Sternfeld 1993.) kao općega ograničenja sprečavanja nepravilnoga *wh*-pomicanja.

J.-M. Authier & L. Reed pokazuju na materijalu kanadskoga francuskoga da se oblikovanje konstrukcija između aktiva i pasiva u francuskome razlikuje od engleskoga po tome što se vanjska Θ -uloga ne briše. J. Blevins rješava problem progresivne reduplikacije u australskome jeziku *mokilese* o okviru OT (Optimality Theory).

Ljiljana Šarić

Linguistic Inquiry 27:4

1996.

U ovom je broju časopisa objavljena opširna rasprava M. Bittner i K. Halea *Ergativity: Toward a Theory of Heterogeneous Class*. U rubrici *Remarks and Replies* četiri su članka: *Learning from Triggers* (R. C. Bervick & P. Niyogi), *On the use of Triggers in Parameter Setting* (R. Frank & S. Kapur), *Partial Agreement and Coordination* (J. B. Johannessen) te *Remarks on the Binding Properties of Wh-Prónouns* (J. Ouhalla). U rubrici *Squibs and Discussion* prilozi su *Alignment and Fricative Assimilation in German* (J. Merchant) te *On the Comprehension/Production Dilemma in Child Language* (P. Smolensky).

U raspravi M. Bittner i K. Halea provjerava se teorija dvoje autora koja reducira razliku između sintaktičke i morfološke ergativnosti na strukturalnu razliku — neprozirnost nasuprot transparentnosti VP u odnosu na upravljanje padeža: podaci su iz jezika *warlpiri* (transparentnost) i *inuit* (neprozirnost). Prikazani su sustavi padeža i upravljanja u obama jezicima.

U članku *Learning from Triggers* analizira se učenje jezika preko algoritma TLA (Triggering Learning Algorithm). Pokazuje se kako se on može oblikovati kao Markovljev lanac, te se preispituje psihološka pogodnost TLA kao algoritma učenja, a rad *On the use of Triggers in Parameter Setting* zaokupljen je pitanjem važnosti »pokretača« (*triggers*), rečenica koje pokazuju sustav parametara gramatičke varijacije, te pitanjem koliko promjene u lingvističkoj analizi mogu utjecati na njihovo postojanje. U analizi J. B. Johannessen pokazuje se da konjunkti mogu biti NP kao i druge kategorije. Središnja je zamisao da je konjunkcija glava konjunkcijskoj skupini te da nebalansirana koordinacija može biti posljedica slaganja specifikatora i glave. U radu J. Ouhalle preispituju se anaforičnost i pomicanje *wh*-zamjenica u jezicima kineskoga i arapskoga tipa.

U članku *Alignment and Fricative Assimilation in German* postavlja se da frikativna asimilacija u njemačkome može biti opisana bez cikličnosti ili posebnih fonoloških razina unutar OT (Optimality Theory), u inačici teorije

koordinacije (Theory of Alignment). P. Smolensky bavi se sposobnošću djece da proizvode strukture iznad svoje sposobnosti razumijeva-

nja, kao i pitanjem odražava li proizvodnja njihovu sposobnost isto onako kao što je odražava u odraslih.

Ljiljana Šarić

Linguistics and Philosophy 19:4

1996.

U ovome su svesku dva rada: *A Unified Semantic Treatment of Singular NP Coordination* (Y. Winter) i *Inferring from Topics. Scalar Implicatures as Topic-Dependent Inferences* (J. van Kuppevelt).

U prvome radu preispituju se metodološke i empirijske poteškoće suvremenih teorija koordinacije u prirodnome jeziku. Autor pokazuje da se mnoge od njih mogu riješiti Booleovim pristupom konjunkcije *and*. Tipska fleksibilnost semantičkih prikaza i hijerarhija tipskih operatora pomicanja pokazuje se korisnom i u razlikovanju distributivne i kolektivne interpretacije koordinacija NP. Posebno je zanimljiva mogućnost iskazivanja egzistencijalnoga operatora preko operatora kolektivnosti (C). Teorije koje pretpostavljaju definiranje neodređenoga člana kao egzistencijalnoga determinatora pretpostavljaju i da operator C ne mora

biti morfološki ostvaren, premda ta mogućnost postoji u nekim jezicima i u nekim konstrukcijama.

Drugi se rad osvrće na inferencijski fenomen poopćenih konverzacijskih implikatura koje proizlaze iz prve Griceove maksime kvantitete. U radu se predlaže alternativna definicija lingvističkih skala s obzirom na stvaranje skalarnih implikatura u sklopu tematskoga pristupa ustroju diskursa. Takav pristup objašnjava strukturnu koherenciju diskursa preko tematskoga oblikovanja eksplicitnih ili implicitnih pitanja. Prema njegovoj središnjoj postavci, tema diskursne jedinice dobiva se tematskim stvaranjem implicitnih ili eksplicitnih pitanja na koja ta jedinica odgovara, dok je odnos između hijerarhijski uređenih diskursnih jedinica uvjetovan odnosom između pitanja koja stvaraju temu.

Ljiljana Šarić

Linguistics and Philosophy 19:5

1996.

U časopisu su četiri članka: *Domains of Discourse* (F. Recanati), *On the Use and Meaning of Already* (L. A. Michaelis), *Shifting perspectives in Discourse* (H. J. Verkuyl & C. F. M. Vermeulen), *Interactions of Scope and Ellipsis* (S. M. Shieber, F. C. N. Pereira & M. Dalrymple).

U prvom dijelu rada *Domains of Discourse* analizira se austinovski semantički pristup nepotpunim kvantifikatorima, pokazuje se kako Austenova semantika uključuje kognitivnu dimenziju te ju je stoga moguće povezati s različitim kognitivnim teorijama interpretacije diskursa. U drugom se dijelu pokazuje veza austinovske semantike sa sljedećim teorijama: Perryjevom teorijom referencije, teorijom diskursne interpretacije koja uključuje odabiranje konteksta Sperbera & Wilsona, Lambrechtovom teorijom informacijske strukture te Fauconnierovom teorijom mentalnih prostora.

Analiza L. A. Michaelis nastavlja istraživanje engleskih priloga *already* i *still* koji su kompatibilni sa svakom vremenskom specifikacijom, ali im je denotacija povezana sa stanjem definiranim u odnosu na neko prijašnje stanje.

Rad je *Shifting Perspectives in Discourse* zaokupljen načinom ustroja događaja u diskursu, naročito onima koji su uvedeni glagolima koji izražavaju neku vrstu progressa. Formalni prikazi najbitnijih primjera dani su u okviru viševrsne dinamičke logike.

U radu *Interactions of Scope and Ellipsis* preispituje se niz pojava koje uključuju interakciju elipse i kvantifikacije koje su prije spominjane u literaturi (Sag, Hirschbühler, Gawron & Peters, Harper, i dr.), uz ekvivalencijsku analizu primijenjenu u sustavu intenzionalne logike.

Ljiljana Šarić

Scando–Slavica 41

Copenhagen 1995.

U ovom se godištu ponavljaju neki autori i/ili teme iz prethodnih. Tako Nicholas Poppe, Jr. nastavlja s istraživanjem altajskih posudnica u staroruskom: *A Note on Altaic Loan Words in the Skazanie o Mamaevom poboišče* (usp. br. 39.), a o metafori ovaj put pišu E. > . Ваулина & Г. Н. Скларевска: *Картина мира в эзковод метафоре* (usp. br. 40.) Tri

se članka bave rusko–neindoeuropskim jezičnim dodirima: dva rusko–finska (Лариса Леисиз. То/ hf p j n j ; t ; Паиз G. зли: Нещрj–rfhtkærfz vtyf rjlf — ytljcaq m-jr bkb htcehc?) i jedan (staro)rusko–altajskima. Ostali jezikoslovni radovi: Лис Андерсен: *Семиотика и модалност* Леннарт Лённрен: *Анафорическое коуда*.

Jasna Vince Marinac

Jezik 43: 1–5

Zagreb 1995.–1996.

U školskoj godini 1995./96. (43. godište) izašlo je iz tiska planiranih pet brojeva časopisa i *Bibliografija »Jezika« XXI.–XL. godišta*. Prvi broj nema uobičajenih rubrika; u njemu su objavljena četiri rada: dva članka s Prvog hrvatskog slavističkog kongresa (Radoslav Katičić, *Hrvatski jezik u svijetu*; Dalibor Brozović, *Stanje i zadatci jezikoslovne kroatistike*), članak Petra Guberine iz *Hrvatske revije* 1941. (*Hrvatski književni jezik i hrvatski jezikoslovci*) te članak Stjepana Babića *Teze o lektorima*. Ostala četiri broja sastoje se od izvornih znanstvenih/stručnih radova i rubrika »Pitanja i odgovori«, »Osvrti« i »Vijesti«. Znanstveni i stručni članci obrađuju teme iz mnogih jezikoslovnih područja: povijesti hrvatskoga jezika (S. Babić, *Znanstvena podloga hrvatskih vukovaca*; M. Moguš, *O početku visokoškolske nastave hrvatskoga jezika*; I. Pederin, *Austrijska jezična politika u Hrvatskoj i briga za standardizaciju hrvatskog jezika u Dalmaciji*), naglasne problematike (I. Škarić, Đ. Škavić, G. Varošaneć-Škarić, *Kako se naglašavaju posudnice*; Đ. Škavić, *Naglasci glagola na –avljati*; S. Vukušić, *Iz povijesti hrvatskoga naglašavanja*; S. Vukušić, *Naglasci tuđica na –ij*), pravopisne problematike (S. Babić, *Korijenski i morfološki pravopis nisu i ne mogu biti istoznačnice*; *Neka objašnjenja pravila i postupaka u Hrvatskome pravopisu*; *Neka objašnjenja pravila i postupaka u Hrvatskome pravopisu (III)*), morfologije (M. Mamić, *Upotreba akuzativnih oblika zamjenice ona*), jezika književnosti i jezika po-

jedinih pisaca (S. Ham, *Jezične prilagodbe u pjesništvu*; *Jezik Ivana Kozarca*), standardologije (R. Katičić, *Načela standardnosti hrvatskoga jezika*), interferiranja stručnoga i općega jezika (M. Znika, *Mjerne jedinice u svakodnevnoj uporabi*). U 43. godištu »Jezika« (u 5. broju) objavljena su i dva teksta (Matice hrvatske i HAZU) nastala na poticaj hrvatskih intelektualaca u svijetu (HAZU, Razred za filološke znanosti, *Hrvatski jezik — poseban slavenski jezik*, Matice hrvatska, *Promemorija o hrvatskome jeziku*). U rubrici »Pitanja i odgovori« dana su rješenja nekih jezičnih dvojbi (S. Babić, *Crkveni redovi i veliko slovo*; *Je li gošća hrvatska riječ?*; *Je li imenica ravan hrvatska riječ?*; *Je li pauk krstaš hrvatski naziv?*; *Polarno svjetlo ili polarna svjetlost*). U rubrici »Osvrti« dani su osvrti na ranije objavljene članke, obavijesti i prikazi, pisano je o izboru za riječ godine (S. Babić, *Bjelokosna obala — prihvatljiv naziv*; *Riječ godine*; *Uz bibliografiju jezika XXI.–XL. godišta*, *Znanost u pravopisu nije svemoćna*; N. Bašić, *Saga o hrvatskome*; A. Gluhak, *Ima li što nova?*; L. Hudeček, *Prvi hrvatski slavistički kongres, Pula 19–23. rujna 1995.*; Z. Jakobović, *Elektronski ili elektronički?*; Lj. Klabučar, *Još o pravopisnim problemima*; M. Mamić, *O rodu imenice koine*; S. Vukušić, *Zalutalo naglašavanje*). U rubrici »Vijesti« objavljene su različite vijesti vezane uz časopis, izbor za najbolju riječ 1996. godine te natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika učenika srednjih škola.

Lana Hudeček

Rječnici:

The Wordsworth Dictionary of Beliefs and Religions

Rosemary Goring (ed.)

Wordsworth Editions Ltd. Hertfordshire 1995. — 587 str.

Rječnik sadrži 2900 engleskih natuknica poredanih abecednim slijedom. Uz svaku je natuknicu navedena definicija i objašnjenje te katkada uputnice na druge natuknice u rječniku.

Na početku rječnika nalazi se predmetno kazalo. U njemu su navedene sve natuknice koje pripadaju određenom nadređenom pojmu, npr. tu možemo saznati koje se natuknice odnose na afričke religije, stare europske religije ili na kineski budizam. Tako je ovaj rječnik ujediniio prednosti abecednoga i sustavnoga

leksikografskoga pristupa. On čitatelju pruža sažete obavijesti o svim pitanjima koja se odnose na osnovne religije i ideologije koje postoje danas ili su postojale u prošlosti. U njemu možemo naći odgovor na pitanja: *Tko je bio Araon/sveti Ćiril/Dalai lama/Dogen...? Što je to celibat/Ching Ming/ekstaza/kršćanska etika/savjest...?*

Na kraju rječnika za svaku se religiju navode glavni blagdani te daju statistički podaci o zastupljenosti razliĉitih religija u pojedinim zemljama.

Milica Mihaljević

The Wordsworth Thesaurus of Slang

Ester Lewin & Albert E. Lewin

Wordsworth Editions Ltd. Hertfordshire 1995. — VIII + 456 str.

Tezaurus slenga priručnik je suprotan rječniku slenga. On ne prevodi izraze sa slenga na standardni jezik nego sa standardnoga jezika na sleng. Ima 12.000 natuknica poredanih abecednim slijedom s više od 165.000 idioma, kolo-kvizalizama ili izraza u slengu. Namijenjen je piscima kao i svima onima koje zanima jezik i

žele se zabaviti. Tako npr. iz ovoga rječnika saznajemo da za birth control (nadzor nad rađanjem) postoji sedam izraza u slengu od kojih je najslikovitiji *Vatican roulette* ili da za *bisexual* postoji petnaest izraza u slengu od kojih su najzanimljiviji *AC/DC* ili *bicycle*.

Milica Mihaljević

Njemaĉko-hrvatski raĉunalni rječnik

Stefan Rittgasser & Jutta Rittgasser

Školska knjiga, Zagreb 1996. — 170 str.

Njemaĉko-hrvatski raĉunalni rječnik prijevodni je rječnik. Obuhvaća 9000 natuknica na njemaĉkom jeziku te njihove istovrijednice na hrvatskom jeziku. Rječnik ne navodi definicije ni objašnjenja. Namijenjen je širokom krugu korisnika koji se služe literaturom na njemaĉkom jeziku (prevoditelji, studenti, inženjeri). Osim raĉunalnog nazivlja rječnik navodi i nazive srodnih struka (matematike, logike, elektronike). Kao nedostatak rječnika možemo navesti ĉinjenicu da rječnik ne navodi ni definicije ni engleske istovrijednice, što može otežati razu-

mijevanje. Nesporno je da je u raĉunalstvu engleski temeljni jezik te da je svaki pojam prvo dobio naziv na engleskom jeziku, a tek tada istovrijedne nazive na ostalim jezicima. Također zbunjuju naĉela navođenja hrvatskih istovrijednica. Nije npr. jasno zašto se pod **software** nalaze nazivi *programska oprema*, *programska podrška*, *naputna oprema*, *napudbina*, *softver*, a ne i *raĉunalna podrška*. Unatoĉ ovim primjedbama možemo preporučiti uporabu rječnika svima onima koji ĉitaju njemaĉku raĉunalnu literaturu.

Milica Mihaljević

Knjige:

Metaphor and Thought Second Edition

Andrew Ortony (ed.)
Cambridge University Press, 1993. — 661 str.

Drugo izdanje knjige *Metaphor and Thought* razlikuje se od prvoga izdanja iz 1979. godine po tome što je prvotni broj od dvadeset i jednog priloga povećan za šest novih (autori Gentner i Jeziorski, Gibbs, Glucksberg i Keyser, Lakoff, Meyer, Winner i Gardner). Osim toga, osam priloga iz prvoga izdanja u velikoj je mjeri prerađeno. Temeljni razlog uključivanja novih priloga leži u pomacima u shvaćanju što je metafora, i to poglavito s gledišta kognitivne znanosti, točnije, kognitivne lingvistike i kognitivne psihologije.

Prošireno i dijelom prerađeno izdanje u pet odjeljaka knjige rasvjetljava pojavnost metafore

s različitim gledišta, i to od tradicionalnih jezikoslovnih pristupa metafori pa do suvremenih pristupa kognitivnih semantičara. Govori se o metafori s gledišta filozofije, književne teorije i psihologije (autori Max Black, Jerrold M. Saddock, John R. Searle, George A. Miller itd.). Kroz različite poglede na metaforu dobiva se uvid u razvoj teorijskih postavki o metaforama, i to iz vrlo različitih kutova gledanja, što pruža čitatelju vrlo širok uvid u različite mogućnosti promišljanja i teorijskih objašnjenja što je u stvari metafora i kako nastaje.

Milena Žic Fuchs

Semantics and the Lexicon

James Pustejovsky (ed.)
Kluwer Academic Publishers, 1993. — 416 str.

Knjiga obuhvaća šesnaest radova koji svaki na svoj način pokušavaju spojiti leksičko-semantička istraživanja u lingvistici i istraživanja s područja računalne lingvistike koja se bave modelima znanja i ustrojem leksikona. Dakle, ova je knjiga zanimljiva utoliko što pruža uvid u računalno-lingvističke poglede na leksičko značenje kako pojedinih leksema, tako i u značenjske opise leksema u sintaktičkim okruženjima.

Radovi su podijeljeni u tri dijela. Prvi dio obuhvaća radove koji se bave leksičkom strukturom različitih jezika i usmjereni su prema bitnim elementima semantičkih okosnica sintaktičkih teorija. Drugi dio obuhvaća članke

u kojima se proučavaju konkretna leksičko-semantička obilježja i njihova uloga u sintaksi pojedinih jezika. Treći je dio poglavito usmjeren na razradu raznih modela leksičkoga znanja za računalnu primjenu. Radovi Jackendoffa, Lakoffa, Levina, Crofta, Sowe, Boguraeva, Levinove, Wilska itd. gledano u njihovoj ukupnosti pokušaj su spajanja metodoloških pristupa računalne lingvistike i različitih lingvističkih teorija s ciljem da se jezik istražuje na što je moguće rigorozniji način, ali da se istovremeno istakne činjenica da se jezik uklapa u šire poimanje sveukupnih ljudskih spoznajnih sposobnosti.

Milena Žic Fuchs

The Semantics of Prepositions From Mental Processing to Natural Language Processing

Cornelia Zelinsky–Wibbelt (ed.)
Mouton de Gruyter, 1993. — 523 str.

Prilozi u ovoj knjizi bave se pomalo zanemarenom temom, a to je leksičko značenje prijedloga. Osnovni je cilj urednice bio prikupiti priloge u kojima se analiziraju značenjska obilježja prijedloga, odnosno priloge koji upućuju na različitosti značenjskih struktura svojstvenih određenim jezicima.

Trinaest članaka autora poput Dirvena, Cuyckensa, Taylora, Rauhove, Hawkinsa, Schirre itd. daju uvid u tipološke razlike koje nalazimo u distribuciji informacija odnosno značenja koje prijedlozi imaju u različitim jezicima. Većina je radova temeljena na teorijskim postavkama kognitivne lingvistike, i to poglavi-

to na kognitivnoj gramatici Rona Langackera. Analize prijedloga temeljene su, dakle, na konceptualno–prototipnim teorijskim postavkama i prilog su boljem razumijevanju različitih sustava znanja ne samo s gledišta kognitivne lingvistike već i kognitivne znanosti u širem smislu.

Knjiga bi mogla biti zanimljiva ne samo onima koji se bave kognitivnom lingvistikom već i širem krugu čitatelja jer mnogi prilozi bacaju novo svjetlo na prijedloge, koje umnogome odudara od tradicionalnih pristupa toj problematici.

Milena Žic Fuchs

The Generic Book

Gregory N. Carlson & Francis J. Pelletier (eds.)
The University of Chicago Press, 1995. — 463 str.

U knjizi se nalaze prilozi 15 autora. 1987. je na sanfordskom sveučilištu održana konferencija »Generics, Habituals, Mass Nouns, and Plurals«. U sklopu konferencije šestočlana je radna skupina (The Generic Group) šest tjedana radila na problemu generičnosti kako bi se stvorile buduće smjernice istraživanja toga područja. Nastavak rada predstavljen je 1988. u Tübingenu na skupu »Genericity in Natural Language«. U ovoj su knjizi sakupljeni radovi te grupe, kao i nekih drugih znanstvenika. Uvodni dio pokazuje zajedničke stavove do kojih se došlo, a prilozi uvode u raznolika pitanja povezana s generičnošću te su inspirativni za daljnja istraživanja. Kako su neki radovi nastali ranije, te uvelike citirani i postali gotovo klasičnima, autori te tekstove nisu aktualizirali.

Uvodni tekst *Genericity: an Introduction* napisala je spomenuta skupina: M. Krifka, F. J. Pelletier, G. N. Carlson, A. ter Meulen, G. Chierchia, G. Link (iscrpan je to i veoma infor-

mativan tekst koji se ukratko osvrće na sva pitanja u vezi s generičnošću). Slijede radovi: *Stage-Level and Individual-Level Predicates* (A. Kratzer), *Individual-Level Predicates as Inherent Generics* (G. Chierchia), *Truth Conditions of Generic Sentences: Two Contrasting Views* (G. N. Carlson), *Focus and the Interpretation of Generic Sentences* (M. Krifka), *Indefinites, Adverbs of Quantification and Focus Semantics* (M. Rooth), *What Some Generic Sentences Mean* (N. Asher & M. Morreau), *Semantic Constraints on Type-Shifting Anaphora* (A. ter Meulen), *Generic Information and Dependent Generics* (G. Link), *The Semantics of the Common Noun Kind* (K. Wilkinson), *Common Nouns: A Contrastive Analysis of Chinese and English* (M. Krifka), *The Marking of the Episodic/Generic Distinction in Tense-Aspect Systems* (Ö. Dahl). U knjizi je i opsežna bibliografija novijih radova o generičnosti.

Ljiljana Šarić

Introduzione all'italiano contemporaneo

vol. I, Le strutture

vol. II, La variazione e gli usi

a cura di Alberto A. Sobrero

Laterza, Roma — Bari 1993.

Još vrlo nedavno često se čulo mišljenje da je talijanski jezik u odnosu na neke druge jezike, izrazito siromašan velikim, dobrim djelima koja bi predstavljala čvrsto uporište i dala sistematski opis toga jezika. Jedno od djela koja svakako negiraju ovakvo mišljenje je **Introduzione all'italiano** (Laterza, Roma–Bari, 1993.), priređivač i suradnik kojega je značajni talijanski lingvist Alberto A. Sobrero. Iako nam se čini da spomenuto djelo ne možemo ubrojiti među ona izrazito specijalistička, te da se njime može poslužiti i pokoji student talijanskoga jezika, držimo ga izuzetno vrijednim zbog autora koji su pridonijeli njegovu ostvarenju, a koji su i sami vrsni stručnjaci u području jezičnih proučavanja. To su P. Benincà, M. Berreta, G. Berruto, P. M. Bertinetto, C. Bettoni, M. Dardano, G. Francescato, A. Giacalone Ramat, C. Grassi, E. Magno Caldognetto, A. M. Mioni, B. Mortara Garavelli, E. Radtke, P. Ramat, G. Sanga, R. Simone, A. A. Sobrero i T. Telmon.

Introduzione all'italiano sastoji se od dva volumena koji imaju zasebne naslove i mogu se zasebno kupiti. Prvi volumen, naslovljen **Le strutture**, poput sličnih djela, prvo daje prikaz talijanskoga jezika u povijesnom i tipologijskom smislu u odnosu na latinski jezik kao i na druge europske jezike, a zatim analizira sve tradicionalne jezične razine: fonologiju, morfologiju, sintaksu, leksik i semantiku. Napokon, u ovome volumenu nalazimo i prikaz netradicionalnih jezičnih razina, ritma i intonacije, tekstualnih i retoričkih struktura te pragmatike.

Drugi volumen, pod naslovom **Le variazioni e gli usi**, nastoji opisati, kao što i naslov kaže, varijetete talijanskoga jezika, zatim sektorske jezike, žargon i varijetete jezika mladih, odnos standardnoga jezika prema dijalektima i jezicima manjina na području Italije, talijanski kod stranaca, te talijanski izvan Italije. Kao što se može uočiti riječ je o djelu koje pruža širok panoramski pogled na temu i cilj kojega je zaista impresivan: opisati današnji talijanski jezik u gotovo svim njegovim aspektima. Dakako da je pokušati iscrpno opisati ma koji suvremeni jezik vrlo teško ako ne i nemoguće, pa to vrije-

di i za suvremeni talijanski jezik karakteristika kojega je, a to nam pokazuje i **Introduzione all'italiano**, da je podložan združenom i istodobnom djelovanju niza faktora među kojima su oni sociolingvističke prirode (sve veći broj govornika, sve više različitih situacija i prigoda upotrebe jezika), ali i oni strukturalni koji se očituju u sve očitijem pritisku struktura »nižih« registara na one »više«, kao i u sve većem broju struktura svojstvenih nekoj regiji, društvenoj situaciji, zajednici i sl.). Stoga, pokušaj da se opišu čak i takve pojave koje i kod pojedinih profesora talijanskoga jezika u Italiji izazivaju nedoumicu, doista je hvalevrijedan. Naime, pitanja vezana za stanje i budućnost talijanskog jezika koja se nameću stručnjacima, ali i nekim običnim svjesnijim govornicima toga jezika brojna su i na njih je teško odgovoriti, no ovo nam djelo pomaže da osim definicija i prikaza središnjih jezičnih činjenica shvatimo kako u jeziku ne treba imati predrasuda, te da neke, do jučer »pogrešne« elemente prihvatimo i čak usvojimo. Osim, dakle, što ovo djelo nudi niz savjeta i novih podataka, ono pokazuje i, čini se, dokazuje da se talijanski jezik ne pretvara u neki pojednostavljeni, kreolski jezik, već naprosto mijenja kao i svaki moderni jezik u svakodnevnom dodiru s drugim jezicima i kulturama, te da, kao što piše Maurizio Dardano na jednom mjestu, posudnice i neologizmi nisu odnarodili i unakazili talijanski jezik kako to obično ističu puristi.

Širina teme kriva je za možda jedini ozbiljniji nedostatak ovoga djela: nesistematičnost. Naime, događa se da se o nekoj jezičnoj pojavi govori više puta na različitim mjestima, ovisno o tome na kojoj smo razini analize. Promatranje jedne te iste pojave s različitih pozicija nije za osudu, no držimo da je kod ovakvih djela možda ipak bolje da se o nekom elementu progovori jednom, ali iscrpno. Savjetodavni i informativni karakter djela potvrđuje i analitičko kazalo koje se nalazi na kraju svakoga od volumena te, poglavito, bibliografski podaci na kraju svakoga poglavlja koji svi zajedno predstavljaju najpotpuniju bibliografiju talijanskoga jezika danas.

Vesna Deželjin

Roberto Gusmani: Itinerari linguistici
 Scritti raccolti in occasione del 60° compleanno

a cura di Raffaella Bombi & Guido Cifoletti & Sara Fedalto & Fabiana Fusco &
 Lucia Innocente & Vincenzo Orioles
 Edizioni dell' Orso, Alessandria 1995. — XXVII + 382 str.

Ovaj zbornik, pod naslovom što podsjeća na časopis »Incontri linguistici« (koji od god. 1974. izlazi u Udinama), sadrži izbor od 38 (iz bibliografije od preko 200 jedinica) radova poznatoga talijanskog lingvisti i sveučilišnoga profesora u Udinama Roberta Gusmanija, u čast njegova šezdesetoga rođendana. Kako ne možemo pojedinačno navesti, a kamoli prikazati, sve priloge, dajemo samo pregled tematskih blokova koji odražavaju glavna područja slavjenikova znanstvenog rada: »Usporedba, rekonstrukcija, relativna kronologija« (6 studija, 3–55. str.), »Anatolijska lingvistika« (10 studija, 59–133. str.), »Ostali indoeuropski jezici« (5 studija, 143–184. str.), »Jezične interferencije« (8 studija, 182–279. str.), »Semantika« (5 studija, 283–339. str.). Slijedi kratko poglavlje »Razno« (Varia, 4 priloga, 343–368. str.), a zatim kazalo pojmova i oblika (369–382. str.), u kome su također najbolje razrađeni pojmovi *interferencija*, *hetitski*, *likijski*, *lidijski*, *luvijski* i *starocrkvenoslavenski*.

Svi su prilozi u knjizi otisnuti u anastatičkom obliku a pisani su talijanski i (čak 18) njemački. Ističemo nekoliko slavističkih radova (studije o staroslavenskoj crkvenoj terminologiji, o kalkovima iz starobavarskoga, o Schuchardtu i slavensko-romanskoj interferenciji), kao i zadnji prilog (359–368. str.), o procesima jezične integracije u Europi jučer i danas. Većina Gusmanijevih studija nije dakle uvrštena, tako npr. rad (ipak naveden u bibliografiji) o jednome vrlo zanimljivom kasnolatinско-старонјемаčком konverzacijskom priručniku (devedesetak kratkih rečenica), vjerojatno iz X. stoljeća, poznatom kao *Pariser* ili *Altdeutsche Gespräche*, objavljen u časopisu »Plurilinguismo« (br. 2 od 1995.). Unatoč tome, i u ovako ograničenom izboru, zbornik u čast Roberta Gusmanija bit će zanimljiv lingvistima svih obradenih, pa i drugih znanstvenih profila.

Pavao Tekavčić

Italiano e dialetti nel tempo
 Saggi di grammatica per Giulio C. Lepschy

a cura di Paola Beninca' & Guglielmo Cinque & Tullio De Mauro & Nigel Vincent
 Bulzoni Editore, Roma 1996. — XI + 409 str.

U zborniku pod tim naslovom, a u čast velikoga talijanskoga lingvisti Giulia C. Lepschyja, koji već niz godina živi i djeluje u Velikoj Britaniji, sudjeluje niz poznatih imena talijanske i inozemne lingvistike (od kojih je dobar dio iz engleskih sveučilišnih centara). Knjiga sadrži uvod (Presentazione), vrlo selektivnu bibliografiju (izbor iz inače bogate slavjenikove znanstvene i stručne produkcije), te dvadeset i jedan prilog (sve na talijanskom). Svi su tekstovi posvećeni jezičnim temama, ali unutar toga vrlo su heterogeni. Nekoliko studija slijedi suvremenu verziju generativno-transformacijske (GT) teorije pa se bavi slaganjem, eksklamativnim rečenicama, imperativima, negacijom i — dakako — upravo nezaobilaznim kliticima;

drugi su prilozi posvećeni historijskim problemima, analizi starih tekstova, genezi pojedinih paradigama, semantici složenih leksema, dijalektologiji i drugim temama. Pored GT teorije dobro su zastupljene i pragmatika, dijalektologija, semantika, ukratko sve suvremene lingvističke discipline. Radovi u duhu GT teorije trpe i ovdje od određene fragmentarnosti, analize pojedinačnih slučajeva i uvođenja formaliziranoga instrumentarija, koji djeluje arbitrarno i ad hoc i nije nikakvo objašnjenje jer samo parafrazira ono što valja protumačiti drukčije (historijskim razvojem, jezikom u društvu, psihologijom). Unatoč tome, zbornik je bogat zanimljivim i stimulativnim priložima pa će ga lingvisti rado pročitati i štošta iz njega naučiti.

Pavao Tekavčić

V. Nemzetközi szlavisztikai napok

I. kötet

Károly Gadányi (ur.)

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely. — 375 str.

Zbornik sadrži dio predavanja održanih na Petim međunarodnim slavističkim danima (Szombathely, 27. i 28. svibnja 1994.). U ovome su prvom svesku tiskani tekstovi četiriju plenarnih predavanja, te izlaganja u okviru četiriju sekcija: *sekcija slovenistike* (9 priloga), *gradišćanskohrvatska sekcija* (6 priloga), *sekcija hrvatskog jezika* (14 priloga) i *hrvatske književnosti* (9 priloga). Za našu su stručnu javnost najzanimljiviji tekstovi o jezičnoj i književnoj baštini gradišćanskih Hrvata, te tek-

stovi koji s različitih metodoloških motrišta obrađuju hrvatski jezik — morfologiju, terminologiju, leksik, (povijesnu) dijalektologiju, zatim pitanja pravopisa i leksikografije, kao i prilozima koji tematiziraju književne doticaje između Hrvata i Mađara tijekom višestoljetne zajedničke povijesti. Ovaj zbornik nije samo presjek dosadašnjih spoznaja, već poticaj za daljnja izučavanja i bolje međusobno upoznavanje naroda na području na kojemu se isprepleću tri kulture i tri jezika, hrvatski, mađarski i njemački.

Marija–Ana Dürriegl

Antun Dragutin Parčić (1832.–1902.) Hrvatski jezikoslovac i glagoljaš

Julije Derossi (ur.)

Matica hrvatska — Ogranak Zadar i Provincijalat franjevac trećoredaca

Zagreb, Zagreb 1993. — 213 str.

To je zbornik materijala sa znanstvenog skupa održanog u Zadru i Preku u listopadu 1992. u povodu 160. obljetnice rođenja i 90. obljetnice smrti franjevca Dragutina Parčića T. O. R. Sastoji se od dvadesetak referata koji obrađuju njegov život i neka od mnogih područja njegova djelovanja. Parčićev život i rad (Derossi, Čosić), samostani u kojima je bio (Sučić, Badurina) i staroslavenska liturgija u biskupijama Senjskoj i Modruškoj (Bogović) povijesno su osvijetljeni kao i politički odjeci njegovih liturgijskih izdanja na relaciji Italija — Vatikan — Austrija — Hrvatska — Crna Gora (F. Velčić) s priložima dokumenata. Posebno je obrađeno tiskanje i upotreba njegova glagoljskoga misala (Nazor) u koji je uveo hrvatsko-

crkvenoslavenski jezik zaustavivši time rusifikaciju liturgije na narodnom jeziku. Prikazana je i relacija biskup Mahnić–Parčić (A. Božanić), bibliografija njegovih djela kao i djela o njemu (Tandarić, Bašić, Derossi). Dana je ocjena njegove hrvatske gramatike (Anić), prijevoda gramatike na francuski (Čosić) i ocjena leksikografskog rada (Z. Vince, Putanec), a upoznajemo i Parčića svjetloslikara kroz ovdje otisnute njegove svjetlopiše (fotografije) iz šezdesetih godina prošloga stoljeća (Seferović), Parčića prirodoslovca kroz herbarije i Parčića slikara kroz umjetničke njegove slike — neke i objavljene ovdje (Badurina). Ukupna grada ovog zbornika otisnuta je u Zadarskoj smotri XLII, 1993. broj 3.

Marica Čunčić

The Structure of Lexical Variation Meaning, Naming and Context

Dirk Geeraerts & Stefan Grondelaers & Peter Bakema
Mouton de Gruyter, Berlin–New York 1994. — 221 str.

Knjiga je rezultat trogodišnjeg istraživanja provedenog na odsjeku za lingvistiku Sveučilišta u Leuvenu. Osnovni je cilj istraživanja bio upozoriti na različite čimbenike koje treba uzimati u obzir u istraživanju i opisu leksika. Istraživanje vokabulara odjevnih predmeta ra-

deno je na korpusu suvremenoga nizozemskoga jezika, ali je grada dodatno opimjerena leksičkim ekvivalentima engleskoga.

Teorijski gledano, istraživanje je temeljeno na sprezi postavki kognitivne semantike i europskih strukturalističkih postavki kao što su

teorija polja, komponencijalna analiza itd. Na tome planu nalazimo vrlo korisne i zanimljive kritičke osvrtne na različite teorijske pristupe.

Jedna od glavnih okosnica istraživanja, prema kazivanju autora, jest oslanjanje na korpus, a ne na introspekciju izvornih govornika. Iako se na prvi pogled čini da su autori krenuli pravim putem, upravo se korpusu, odnosno tome kako je sastavljen može uputiti kritika. Naime, korpus je vrlo ograničen (uglavnom modni časopisi) i izmiču sve značenjske mogućnosti pojedinačnih leksema, ali što je još važnije, nema

onih svakodnevnih, najuobičajenijih značenja koja su mnogo bliža i poznatija izvornim govornicima.

Knjiga je korisno štivo za one koji se bave semantikom, a najveća joj je vrijednost pregled različitih semantičkih teorija i postavki. Analiza same građe otvara podosta prostora za kritički osvrt, ali unatoč tome, riječ je o vrlo vrijednom pokušaju analize dijela vokabulara jednoga jezika.

Milena Žic Fuchs

The Antisymmetry of Syntax

Richard S. Kayne

Linguistic Inquiry Monograph No. 25

The MIT Press, Cambridge, MA 1994. — XV + 195 str.

Autor pretpostavlja da su hijerarhijska struktura i poredak konstituenata povezani nego što se obično misli, tj. niječe općenito prihvaćenu pretpostavku u generativnoj gramatici da se ista hijerarhijska struktura može preslikati na više različitih poredaka. Vezu između hijerarhijske strukture i poretka uspostavlja s pomoću Aksioma linearne podudarnosti koji određuje preslikavanje između asimetrične c-komande i prethodenja. Rezultat je toga preslikavanja potpuno uređenje završnih elemenata u fraznom obilježivaču. S pomoću toga aksioma antisimetričnosti linearnoga poretka prenosi se i na hijerarhijsku (konstituentnu) strukturu, a to znači da je poredak konstituenata za sintaksu mnogo važniji nego što se obično mislilo. Dvije na prvi pogled male promjene (uvođenje spomenutoga aksioma i modifikacija pojma c-komande) imaju dalekosežne posljedice za ustroj cijele gramatike. S popisa primitivnih dijelova univerzalne gramatike može se izbaci X'-teorija jer njezina osnovna svojstva slijede iz spomenutoga aksioma, a to su: da sintaktičke skupine moraju imati glavu, da jedna skupina može imati samo jednu glavu i jedan odrednik, da jedna glava može imati samo jednu dopunu i da ta dopuna ne može biti samo »go-

la glava«. Iz toga slijedi da u univerzalnoj gramatici nema parametra za red riječi i da je jedini poredak koji ona dopušta *odrednik — glava — dopuna*. Drugim riječima, dubinski je poredak konstituenata u svim jezicima SVO. To znači da su površinske strukture u kojima je poredak drukčiji rezultat transformacijskoga pomicanja. Bitno se povećava i restriktivnost lingvističke teorije jer takav pristup ne dopušta postojanje transformacija koje dodaju konstituyente zdesna drugim konstituentima (dakle pomicanje je moguće samo nalijevo), a ne dopušta ni višestruko dodavanje nalijevo. U takvu pristupu nisu mogući odrednici koji se u dubini pojavljuju desno od skupine koju određuju niti dopune koje se pojavljuju lijevo od svoje glave. Sva grananja u stablu moraju biti binarna. Sve to postiže se bez dodavanja nove formalne aparature lingvističkoj teoriji, jedino se povećava broj apstraktnih funkcionalnih glava, ali to je neizbježno i u drugim novijim generativnim teorijama. To je vrlo važna knjiga za razvoj generativne gramatike. Nije laka za čitanje, mora se temeljito studirati i pretpostavlja dobro poznavanje generativne gramatike, ali je vrijedna truda.

Milan Mihačević

Kontrollphänomene im Englischen und Deutschen aus semantisch-pragmatischer Perspektive

Klaus-Uwe Panther

Studien zur englischen Grammatik 5

Gunter Narr Verlag, Tübingen 1994. — 225 str.

Predmet ove monografije je jedan tip infinitivnih konstrukcija koje u generativnoj terminologiji karakterizira obavezna kontrola, tj. koreferencijalna veza između subjekta ili objekta glavne rečenice i implicitnog subjekta infinitivne dopune (npr. *John promised me to come.* i *John persuaded me to come.*). Deset poglavlja ove knjige zapravo čine dvije metodološke i sadržajne cjeline. Prva polovica (poglavlja 1 do 5) naznačuje osobitosti ovih konstrukcija i njihove implikacije u lingvističkoj teoriji te zatim prelazi u pregled različitih pristupa ovoj problematici, od kategorijalne gramatike, preko sintaktički i semantički orijentiranih teorija kontrole unutar generativne paradigme, sve do različitih pokušaja uvođenja pragmatičkih čimbenika. Pri tome se paralelno ističu dostignuća pojedinih pristupa, ali i njihove slabe točke, a kao krajnji ishod prvog dijela nameće se zaključak da su teorije kontrole koje se zasnivaju samo na jednoj vrsti podataka unaprijed osuđene na neuspjeh kako na monolingvalnom tako i na interlingvalnom planu. Preostalih pet poglavlja posvećeno je izlaganju i oprimjerivanju autorove vlastite teorije čije su zasade pragmatičko-semantičke naravi. Njezina je srž u tome da i predikat glavne klauze i predikat u dopuni pretpostavljaju određenu raspodjelu pragmatičkih i semantičkih uloga (koje se dadu for-

mulirati pomoću pojmova poput odgovornosti, moći, uspjeha itd.), te sa sobom donose određena očekivanja glede razvoja događaja opisanih u izričaju. Ta se očekivanja mogu dijelom jezično konvencionalizirati preko semantičko-pragmatičkih implikatura koje opisuju najvjerojatnije scenarije koji prate leksičko značenje predikata. Scenariji koji opisuju glavnu klauzu i dopunu međusobno se uspoređuju te se traži sudionik koji nosi istu ili najslabiju konfiguraciju semantičkih i pragmatičkih uloga. Odstupanja od očekivanog i dobar dio međujezičnih razlika objašnjava se različitim načelima koja su postala dio morfosintaktičkog sustava engleskog ili njemačkog jezika. Ta su načela sažeta u posebnom dodatku na kraju knjige. Monografija predstavlja vrijedan prilog ponovo zaživjeloj kontrastivnoj struji koja se sada ne nadahnjuje samo tradicionalnim strukturalnim zasadama nego i postupnim približavanjem tipologije i generativne gramatike te iz tih izvora crpi novu snagu i ideje. Posebna je vrijednost knjige što autor svoju hipotezu potkrepljuje vrlo detaljnim sintaktičkim i semantičko-pragmatičkim raščlambama engleskih i njemačkih primjera, no pri tome niti na tren ne gubi iz vida svoju osnovnu ideju vodilju, te je knjiga pogodna kao popratno štivo u problemski orijentiranoj nastavi sintakse.

Mario Brdar

The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages

Lars-Olof Delsing

University of Lund, Lund 1993. — 244 str.

Tema je ove knjige, pisane u okviru teorije načela i parametara, unutarnja struktura imenskih skupina. Taj problem osobito zanima generativne lingviste nakon poticajnih radova A. Szabolcsi (1983.) i S. Abney (1987.) koji su prvi usporedili strukturu rečenice sa strukturom imenske skupine. Delsing kreće tim tragom, uključujući u svoj rad i tzv. »D-opis« prema kojemu su determinatori glave unutar imenske skupine. Knjiga je podijeljena na sedam poglavlja. U prvom poglavlju autor se bavi razlikom između argumenata i neargumena-

ta, pretpostavljajući da svi argumenti moraju imati popunjen položaj D u S-strukturi, za razliku od neargumenata. U drugom je poglavlju osnovni opis skandinavske imenske skupine. Prema Delsingu, u skandinavskim su jezicima pridjevi leksičke glave koje uzimaju imenske skupine kao desne odrednike (specifikatore), tj. pridjevi su dopune determinatoru. Taj opis, poznat kao SpecA opis, nije u skladu s kasnijom teorijom Richarda Kaynea (Vidi obznanu ovdje. — nap. ur.), prema kojoj odrednici moraju prethoditi glavama. Autor smatra da se u

skandinavskim jezicima imenice pomiču s položaja N na položaj D jer član, osim što može stajati slobodno, može biti i sufiks imenici. U četvrtom je poglavlju obraden pojam dvostruke određenosti (prisutnost dvaju determinatora u jednoj imenskoj skupini), svojstven norveškomu i švedskomu. U petom poglavlju autor opisuje posvojne konstrukcije, a u šestom se bavi

problemom kvantifikacije u imenskim skupinama.

Na početku je svakoga poglavlja iscrpan opis podataka s uvidom u najsitnije razlike među pojedinim skandinavskim dijalektima. Zato je knjiga, osim generativnim lingvistima, korisna i kao izvor podataka svima koji se bave skandinavskim imenskim skupinama.

Matea Birtić

The Role of Inflection in Scandinavian Syntax

Anders Holmberg & Christer Platzack

Oxford University Press, Oxford 1995. — 253 str.

Knjiga sadržava iscrpan komparativni opis sintakse skandinavskih jezika. Uglavnom su suprotstavljene sintaktičke osobitosti kopnenih (danski, norveški, švedski) i otočnih skandinavskih jezika (islandski, farski). Autori pišu u okvirima teorije vezanja i upravljanja. Pretpostavljaju da je subjekt generiran unutar glagolske skupine (na položaju Spec VP), ali ne pretpostavljaju »Split Infl« hipotezu (kopneni skandinavski jezici ne pokazuju nikakvo slaganje glagola sa subjektom pa stoga nije potrebno pretpostaviti ni Agr unutar funkcionalne glave I). Za strukturu skandinavske rečenice važna je, kako ističu Holmberg i Platzack, funkcionalna glava Act/Pass koju stavljaju između I i VP. Tzv. »V2« pojavu, tj. obvezatni položaj glagola na drugom mjestu u rečenici u svim germanskim jezicima osim engleskoga, žele opisati jedinstveno, pretpostavljajući da je u svim V2 jezicima glagol pomaknut na položaj C, privučen obilježjem finitnosti koje se u germanskim jezicima nalazi u glavi C (vremenski

morfem i obilježje finitnosti u različitim su funkcionalnim glavama). Autori naglašavaju da su za ostale varijacije u redu riječi u V2 jezicima odgovorni drugi dijelovi gramatike. Glavna je nit vodilja ovoga djela sintaktička uloga slaganja glagola sa subjektom i padežne morfologije. Upravo odsutnost tih morfoloških osobina kod kopnenih skandinavskih jezika i njihova prisutnost kod islandskoga dva su osnovna parametra iz kojih proizlaze sve razlike u sintaksi tih jezika. Osim strukturom rečenice, autori se bave i problemom praznih subjekata, maloga *pro*, pomicanjem objekta, stilističkim promicanjem (stylistic fronting), konstrukcijama s dva objekta i problemom »kosih subjekata«.

U ovoj su knjizi prikazani gotovo svi problemi koji zaokupljaju generativne lingviste koji se bave sintaksom skandinavskih jezika. Knjiga može poslužiti i lingvistima koje zanima komparativna skandinavska i germanska lingvistika.

Matea Birtić

Essays on Terminology

Alain Rey

John Benjamins Publishing Company, Amsterdam 1995. — 223 str.

Knjiga obuhvaća prijevode s francuskoga prethodno objavljenih članaka A. Reya iz područja terminologije. Članci obuhvaćaju različita područja teorijske i praktične terminologije i namijenjeni su svima koje zanima terminologija kao znanost. Govori o podrijetlu i razvoju terminologije, teorijskim problemima terminologije (terminološke jedinice, ime, pojam, definicija, naziv, pojmovni sustavi, funkcija naziv-

lja, neologizmi), praktičnim terminološkim problemima (odnos terminologije i leksikologije/leksikografije, problem normiranja u nazivlju, nazivlje u općem rječniku itd.). Knjiga također obuhvaća opsežnu terminološku bibliografiju. Ovu knjigu možemo preporučiti svima koji se bave teorijskim ili praktičnim problemima terminologije.

Milica Mihaljević

Comparative Indo-European Linguistics An Introduction

Robert S. P. Beekes

John Benjamins Publishing Company, Amsterdam 1995. — XXII + 376 str.

Knjiga je detaljan uvod u poredbeno indoeuropsko jezikoslovlje. Podijeljena je na dva dijela. Prvi je dio opći. Nakon kratkoga uvoda u kojemu se objašnjava što je povijesno i poredbeno jezikoslovlje i kakav je njegov odnos prema drugim granama jezikoslovlja i navode najvažnije jezične porodice u svijetu, slijedi opis indoeuropske jezične porodice i njezinih potporodica i poglavlje o kulturi i podrijetlu Indoeuropljana. Iza toga je objašnjenje pojma jezične promjene, tj. uvod u glasovne, oblične, leksičke i sintaktičke promjene općenito i uvod u osnovne metode poredbenoga jezikoslovlja: metodu unutarnje obnove i poredbenu metodu. U drugom su dijelu sustavno prikazani najnoviji rezultati poredbenoga indoeuropskoga jezikoslovlja. Uključene su i laringalna i glotalna

teorija i akcentuacija i prijevoini nizovi. Detaljno je opisan glasovni razvoj, a zatim i razvoj svih morfoloških kategorija indoeuropskih jezika. Na kraju je knjige dodatak u kojemu je prikaz glasovnoga razvoja albanskoga jezika, poglavlje o fonetici, popis i objašnjenje rabljenih stručnih naziva, bibliografija te niz ilustracija s primjerima iz različitih jezika, karte i indeks riječi. Iako obrađuje široku, obilnu i tešku gradnju, knjiga je razumljivo pisana i stoga je lako čitljiva. Značenje joj bitno povećava i činjenica da je to prvi sustavan opis cijele indoeuropske porodice ikad objavljen na engleskom jeziku. Inače je to preradeni i dopunjeni prijevod nizozemske knjige »Vergelijkende taalwetenschap« koju je 1990. objavila naklada Het Spectrum iz Utrechta.

Milan Mihaljević

Fonetika i fonologija hrvatskoga jezika

Zrinka Babić

Školska knjiga, Zagreb 1995. — 107 str.

Ovaj udžbenik hrvatskoga jezika namijenjen je prije svega učenicima prvoga razreda srednjih škola. Udžbenik se sastoji od dviju osnovnih cjelina: *Jezične osnove* i *Fonetika i fonologija hrvatskoga jezika*. Poglavlja su prve cjeline 1. Jezik i sporazumijevanje, 2. Književni jezik i narječje, 3. Govorni i pisani jezik, 4. Jezične uloge, 5. Jezično usvajanje i učenje i 6. Jezik sadašnji i jezik prijašnji (u okviru ovoga

poglavlja daje se kratak pregled razvoja hrvatskoga jezika do kraja XV. stoljeća). U drugom dijelu udžbenika jasno se i pregledno obrađuju pitanja fonetike i fonologije hrvatskoga jezika. Šest poglavlja opisuje glasovnu i grafičku stranu hrvatskoga jezika: 1. Govorne jedinice, 2. Glasovi i slogovi, 3. Fonemi, 4. Naglasci, 5. Pismo i 6. Glasovne promjene.

Ivana Franić

Morfologija hrvatskoga jezika

Josip Silić

Školska knjiga, Zagreb 1995. — 95 str.

Drugi dio udžbeničkog niza predstavlja učenicima drugoga razreda gimnazije morfologiju hrvatskoga jezika. Polazeći od samih definicija fonema i morfema (poglavlja *Fonem*, *Morfem*), navode se vrste riječi s najvažnijim obilježjima (*Vrste riječi*), a zatim se iscrpno obrađuju u posebnim poglavljima: *Imenice*, *Glagoli*, *Glagolski prilozi*, *Glagolski pridjevi*, *Pridjevi*, *Zanjenice*, *Brojevi*, *Prilozi*, *Prijedlozi* i *čestice*. U svim

dosad navedenim poglavljima osobito je zanimljiv pristup obradbi grade: postupkom pitanje — odgovor rješavaju se jezične i posebno nedoumice oko tvorbe riječi u kojima se mogu naći učenici kao i drugi čitatelji ove knjige. U posljednjem dijelu udžbenika nastavlja se pregled povijesti hrvatskoga jezika započet u udžbeniku *Fonetika i fonologija*; poglavlje *Hrvatski jezik od šesnaestoga do devetnaestoga stoljeća*

opisuje razvoj hrvatskoga jezika kroz spomenuto povijesno razdoblje, a sve je popraćeno odlomcima vrijednih književnih djela. Na kraju su poglavlja *Hrvatski standardni jezik*, *Neke od*

značajki morfološkoga ustrojstva hrvatskoga jezika kroz njegovu povijest i *Razvoj padežnih oblika*.

Ivana Franić

Sintaksa hrvatskoga jezika

Ivo Pranjković

Školska knjiga, Zagreb 1995. — 66 str.

Udžbenički niz osmišljen za nastavu hrvatskoga jezika u gimnazijama u svojem trećem dijelu raspravlja o osnovnim pitanjima sintakse hrvatskoga jezika. Tako učenici mogu saznati sve o osnovama sintakse hrvatskoga jezika, kao i rješenja ponekih dvojbi vezanih uz ovu gradu. Knjiga se sastoji od ovih poglavlja: *Sintaksa*, *Riječi u rečenici*, *Spoj riječi*, *Rečenica*, *Gramatičko ustrojstvo rečenice*. *Predikat*, *Sub-*

jekt, *Objekt i priložna oznaka*, *Atribut i apozicija*, *Rečenice po sastavu*, *Nezavisnosložene rečenice*, *Predikatne, subjektne i objektne rečenice*, *Priložne rečenice I i II*, *Atributne i apozitivne rečenice*, *Sklapanje bez veznika i ustrojstvo teksta*, *Red riječi*, *Interpunkcijski znakovi u rečenici i u tekstu*. Spomenimo na kraju i posljednje poglavlje koje donosi kratki prikaz razvoja hrvatskoga jezika u devetnaestom stoljeću.

Ivana Franić

Leksikologija hrvatskoga jezika

Marko Samardžija

Školska knjiga, Zagreb 1995. — 114 str.

Jezični dio predmeta hrvatski jezik u četvrtom razredu gimnazije obrađuje pitanja leksikologije hrvatskoga jezika, kako je i naslovljen posljednji iz niza udžbenika namijenjenih gimnazijalcima. U predgovoru se naglašava da je ovo prvi put kako leksikologija ulazi u srednje škole kao nastavno gradivo, iako je ona u nas mlada sveučilišna disciplina. Pregledni je to priručnik koji najprije izlaže osnove teorije komunikacije, te prelazeći preko niza leksikolo-

ških specijalističkih disciplina posebno poglavlje posvećuje leksikografiji, s osvrtom na teoriju i praksu izradbe hrvatskih rječnika. Posljednje poglavlje dovršetak je niza prikaza razvoja hrvatskoga jezika kroz povijest — taj niz započet je u udžbeniku za prvi razred gimnazije *Fonetika i fonologija* poviješću hrvatskoga jezika do XVI. stoljeća, a zaokružen je poglavljem *Hrvatski jezik u XX. stoljeću* u udžbeniku *Leksikologija*.

Ivana Franić

Osnove latinske paleografije hrvatskog srednjovjekovlja

Franjo Šanjek

Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1996. — 112 str.

Autor je knjigu napisao kao skripta namijenjena studentima povijesti Crkve u Hrvata na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ali, ona će svakako vrlo dobro poslužiti mnogima kojima su potrebna osnovna znanja iz latinske paleografije. Nakon slikovitoga prikaza razvoja latinskoga pisma, pomno su obrađena tri pisma koja su bila u upotrebi u srednjovjekovnoj Hrvatskoj: beneventanska, karolinška i gotička minuskula. Opisane su nji-

hove opće karakteristike, razvojne etape, kriteriji bitni za dataciju, sustav kratica i važnija skriptorska središta i škole. U dodatku iz diplomatike prikazana je strukturalna analiza javne i privatne isprave. Slijede osnove srednjovjekovne kronologije: opis računanja vremena i različitih kalendara. Navedeni su i primjeri datiranja iz dokumenata. Na kraju je pridodan vrlo koristan rječnik termina iz povijesnih znanosti.

Vesna Badurina–Stipčević

Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri (1609–1633.)

Dražen Vlahov

Posebna izdanja 12, Glagoljski rukopisi 2,
Povijesni arhiv Pazin, 1996. — 197 str.

Nakon što je 1992. godine izdao *Boljunske glagoljske rukopise* Anđelka Badurine, Povijesni arhiv u Pazinu ove je godine predstavio i drugi naslov u nizu *Glagoljskih rukopisa* svoje edicije Posebnih izdanja (sv. 12). Autor Dražen Vlahov pripremio je i objavio glagoljski rukopis koji sadrži knjigu računa (stotinjak većih ili manjih zapisa) bratovštine oltara sv. Fabijana i Sebastijana iz Vranje u Istri iz razdoblja od 1609. do 1633. godine. Ovaj spis, danas pohranjen u Hrvatskom državnom arhivu (kamo je dospio iz Kukuljevićeve ostavštine), vrlo je vrijedan dokument, ne samo za društvenu i gospodarsku povijest Vranje nego i za povijest glagoljske pismenosti u Istri. Naime, malo je

sačuvanih bratovštinskih knjiga pisanih glagoljicom i uglavnom potječu iz sjeveroistočnoga dijela Istre, iz Boljuna, Roča, Huma i Vranje.

Glagoljski zapisi računa pisani kurzivnom glagoljicom u ovom su izdanju predstavljeni paralelno prijepisom u računalnu glagoljicu i transliteracijom u latinički tekst. Pridodani su mnogi prilozi koji omogućavaju bolji uvid u sadržaj rukopisa: predmetni i kronološki red zapisa, kronološki red starješina, popis župana i podžupana, kazalo imena i prezimena, pregled mjera, cijena, slikovni materijal itd. Ovako brižno pripremljena edicija učinila je još jedan glagoljski spomenik Istre dostupnim i zanimljivim i najširem krugu stručnjaka.

Vesna Badurina–Stipčević